

6) Ehdotukset laiksi edustajanpalkkiosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta sekä laiksi väliaikaisesta poikkeuksesta edustajanpalkkiosta annettuun lakiin

Kolmas käsittely

Lakialoitteet n:ot 12 ja 14

Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty, lakialoitteeseen n:o 14 sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lakiehdotuksesta on päätettävä valtiopäiväjärjestyksen 70 §:ssä säädettyllä tavalla. Lakiehdotus on hyväksytty, jos sitä koskevaa ehdotusta on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Savolainen: Herra puhemies! Ed. Kääriäisen lakialoitteen pohjalta on edetty päätösvaiheeseen kansanedustajien palkan alentamisessa. Ed. Kääriäinen perustelee ehdotustaan ns. lomarahojen poistamiseksi ja siis koskien palkkojen alentamista sanataarkasti näin: "Kansanedustajien on syytä olla suunnannäyttäjiä."

Perustuslakivaliokunta on yhtynyt ed. Kääriäisen lakialoitteeseen ja mietinnössään ehdottaa lakialoitteen hyväksymistä. Samassa mietinnössä sen sijaan perustuslakivaliokunta ehdottaa hylättäväksi ministereiden kaksoispalkkauksen poistamisen.

Perusteluissaan perustuslakivaliokunta toteaa, että kansanedustajien lomarahojen poisto liittyy Suomessa vallitsevaan taloudelliseen kriisiin, ja tästä syystä on perustuslakivaliokunnan mielestä perusteltua, että myös kansanedustajat sopeuttavat taloudellista asemaansa tilanteen vaatimalla tavalla ja luopuvat lomarahoistaan. Sen sijaan perustuslakivaliokunta on katsonut aiheelliseksi muusta yhteiskunnasta poiketen ehdottaa, että palkkaleikkaus ei vaikuta edustajien eläkkeeseen. Siinä lieenee hivenen epäjohtomukaisuutta.

Arvoisa puhemies! Tulen esittämään lakiehdotuksen hylkäämistä ja perusteluksi esitän muutamia näkökohtia.

Alun perin ed. Kääriäisen tavoite, joka ei ole todellisuudessa muuttunut mihinkään valiokuntakäsittelyn aikana, oli se, että kansanedustajien pitää olla esimerkki ja viesti työmarkkinasopi-

muskenttään päin palkkojen alentamiseksi, mistä seuraa tietysti eläkkeiden alentaminen ja edelleen tulosisäonnaisen toimeentuloturvan alentaminen. On kysymys varsin varsin laajasta ketjusta, joka on sidoksissa ansiosidonnaiseen toimeentuloon. Tämän suunnan esimerkeiksi on haettu kansanedustajat. Minulle on tavattoman suuri hämmästyksen aihe, että niin SAK:laista kuin akavalaistakin ammattiyhdistystoimintaa lähellä olevat edustajat ovat valmiita ansiosidonnaisen toimeentulon alasajon mannekiineiksi.

Vähintään yhtä suuri esimerkkinä olemisen ristiriita syntyy itselleni siitä yhteiskuntamallista, jonka olen suomalaisiksi perusyhteiskuntamalliksi omaksunut. Se on verollinen yhteiskunta, jossa kerätään verotulot ja tuotetaan niillä päätetyt yhteiskuntapalvelut, kuten sivistykselliset sosiaaliset ja terveydenhuoltoon liittyvät sekä turvallisuuteen ja puolustukseen liittyvät palvelut. Kun päätöksillä ensimmäiseksi pyritään leikkaamaan veronalaisia tuloja, ollaan todellisuudessa valmiit romuttamaan verollista yhteiskuntamallia, romuttamassa yhteiskunnan kiertokulkua. Itse olen täysin toista mieltä ja pidän vähintäänkin yhtä merkittävänä tätä esimerkinä olemista kuin esimerkkinä olemista tulopoliittiseen sopimuskenttään päin, mikä sekkin on perin periaatteellinen kysymys.

Kun olen keskustellut yksittäisten kansanedustajien kanssa, perusteluitani ei ole tyrmätty, päinvastoin. Mutta sen jälkeen usein keskustelussa nostetaan kädet ylös ja todetaan, että tiedotusvälineet riepottelevat kansanedustajat pahanpäiväisesti, jos uskalletaan äänestää oman palkan säilyttämisen puolesta, ja toisaalta pelättään kansan tuomiota. En ymmärrä näitä lähestymistapoja. Olen itse yhteiskunnallisen päätöksenteon ammattilainen ja silloin en tee päätöksiä tiedotusvälineitä varten tai kansalaisten silmälumeeksi, vaan vastuullisesti tukeutuen niihin yhteiskunnallisiin perusteluihin, jotka olen omaksunut.

Jos ja kun on kysymys säästämisestä, silloin pitää poistaa rönsyjä, ei veronalaisia tuloja. Olen valinnut yhden kohteen, jolla lomarahojen nettosäästö voidaan korvata mitään vaarantamatta ja saada aikaan eduskunnan budjetissa. Tämä on vain yksi esimerkki. Kansanedustajien lomarahojen nettosäästöön, 900 000 markkaan, löytyy varmasti lukuisia muitakin esimerkkejä.

Viime vuonna kansanedustajat käyttivät taksinkäyttöoikeutta yli 3 miljoonalla markalla pääkaupunkiseudulla. Tämän vuoden lukemat alkuvuodesta ovat samaa suuruusluokkaa. Kun siitä

summasta poistetaan 900 000, joka on lomarahojen netto-osuus, jää käyttöoikeudeksi vielä tälle vuodelle 2,1 miljoonaa markkaa eli yli 10 000 jokaista edustajaa kohti. Kun vielä ministeriellä ja puhemiehillä on virka-auton käyttöoikeus, jää edustajien käyttöön todellisuudessa vielä hieman enemmän.

Haluan erityisesti korostaa sitä, että en ole poistamassa edustajille välttämätöntä työvälinettä eli mahdollisuutta liikkua virastoissa ja vastaavissa kesken eduskuntatyön. Mutta viitaten perustuslakivaliokunnan perusteluihin sopeutan kulutusta tilanteen vaatimalla tavalla. Ei ole mitään syytä puhua taksinkäyttöoikeuden väärinkäytöstä, en ole nähnyt sellaista eduskunnassa. Siitä ei ole kysymys. Ei ole kysymys siitä, että osoiteltaisiin joidenkin edustajien valintoja näissä asioissa. Sen lisäksi 2,1 miljoonaa markkaa on kohtuullinen tuki pääkaupunkiseudun taksiyrittäjille, myöskään heidän asemaansa ei tässä mitenkään merkittävästi vaikeuteta.

Kansliatoimikunnalla on runsaasti mahdollisuuksia toimintaohjeita antaessaan valita sellaisia menettelytapoja, joilla edustajien kotimatkat voidaan turvata. Joten näen, että kaikkein helpoimmalla tavalla perustuslakivaliokunnan vaatima tilanteen sopeuttaminen kulutukseen voidaan löytää tässä tilanteessa etsimällä eduskunnan budjetista säästökohde mainitsemastani kohdasta.

Herra puhemies! Edellä oleviin perusteluihin viitaten ehdotan, että lakiehdotus hylätään.

Toiseksi ehdotan perusteluissa lausuttavaksi: ”Eduskunta edellyttää, että kansliatoimikunta säästöjen aikaansaamiseksi antaa välittömästi toimintaohjeet, joiden mukaan kansanedustajien taksiseleiden käyttö ei vuonna 1993 ylitä 2,1 miljoonaa markkaa.”

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Savolainen käytti varsin asiallisen ja hyvän puheenvuoron, jossa hän kiinnitti aivan oikeisiin asioihin huomiota. Olsinkin toivonut, että keskustelun olisi avannut ed. Kääriäinen, joka on tämän kunnianarvoisan lakialoitteemme isä, äiti ja kumminkaima, ja olisi perustellut, kuinka tämä on jo antanut selvän signaalin suomalaisen yhteiskuntaan ja nyt jo ollaan voimakkaasti palauttamassa lomarahoja takaisin firmoille jnp. niin, että raitona vain odotetaan porttien takana, että päästään tekemään ilmoituksia.

Valitettavasti ed. Kääriäinen ei ole lakialoitteestaan niin paljon kiinnostunut, että olisi pai-

kalla. Eli ed. Savolainen osui aika tavalla nappiin äskeisessä puheenvuorossaan ja lisäksi erikoisesti siinä, että hän kiinnitti huomiota siihen, että eduskunnan sisäisesti voisimme löytää säästökohteita paljon suuremmalle määrälle veronmaksajien rahaa, kuin nyt tällä operaatiolla aikaansaadaan. Eli entisestään vahvistui käsitykseni anekaupan huippusuorituksesta tässä yhteydessä. Muutoin olen kuitenkin lakialoitteen allekirjoittajana hyväksymässä tämän anekappa-anomuksen.

Ed. V. Laukkane (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Teen vain pari huomautusta.

Ensinnäkin ed. Savolainen rinnastaa aivan suotta taksisetelit ja lomarahosta luopumisen siinä mielessä, että lomarahosta luopuminen on suhteellisen vaikeaa. Itse asiassa se ei ole mahdollista etukäteen vapaaehtoisesti, vaan rahat joutuu myöhemmin palauttamaan tilille. Sen sijaan taksien käytön osalta on äärimmäisen helppoa jokaisen kansanedustajan vastuullisesti säästää niin pitkälle kuin mahdollista, ilman että siihen tarvittaisiin mitään erityistä päätöstä. (Ed. Rinne: Voihan lomarahaa palauttaa!)

Toiseksi ed. Savolaisella on se kummallinen ajattelutapa, että jos nyt jollakin tavalla saataisiin 900 000 markkaa säästöön, niin sitten voitaisiin jotenkin unohtaa koko juttu. Minusta tämä on kerta kaikkiaan kummallista, koska Suomen nettovelkaantumisen on 70 miljardia tänä vuonnakin. Eihän, ed. Savolainen, missään tapauksessa ole mitään tarvetta ajatella, niin että jos säästetään lomarahosta 900 000, etteikö samanaikaisesti voitaisi silti säästää vaikka kuinka paljon kaikissa muissakin tapauksissa, joissa säästäminen on mahdollista. Näin yksinkertaista matematiikkaa ei pitäisi harrastaa, että jaaha, tässä on nyt saavutettu jokin merkittävä tulos, jos saavutetaan yksi 900 000 markan säästö ja vaihdetaan se sitten toiseen ja sitten asia on hoidossa. Kyllä tällaisia 900 000 markan säästöjä tarvittaisiin monta kymmentä kappaletta ja sekään ei vielä riittäisi.

Ed. Särkijärvi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Kansanedustaja on palkkansa ansainnut, (Ed. Rinne: Ja lomaraha on osa palkkaa!) mutta kansanedustajakin voi, jos on tarve, luopua osasta palkastaan,

niin kuin kaikki muutkin joutuvat luopumaan, säästämään ja supistamaan. Sen vuoksi tässä taloudellisessa tilanteessa olen henkilökohtaisesti ollut allekirjoittamassa tätä aloitetta. En ymmärrä ed. Pulliaisen äskeistä puheenvuoroa. Hän on allekirjoittanut aloitteen, mutta hänen perustelunsa ja puheenvuoronsa lyö täysin korville tätä allekirjoitusta, siis se mitä hän täällä nyt puhui.

Kysymys on siitä, että me voimme säästää paitsi luopumalla väliaikaisesti lomarahosta myös perusteellisesti uusimalla tiettyjä poliittisia menettelytapoja ja tiettyjä poliittisia, kansanedustajille kuuluvia etuoikeuksia. Näinkin voidaan saada säästöä. Kysymys on siitä järjestelmästä, jota minä en ole koskaan ymmärtänyt ja jota minä en erityisemmin edes hyväksy, elikkä hallintoneuvostojärjestelmästä, jossa maksetaan, olipa kansanedustaja tai kuka tahansa, jokaiselle jäsenelle 1 500 markkaa kuukaudessa, puheenjohtajalle 2 500 markkaa kuukaudessa sen lisäksi, että he saavat kokouspalkkiot osallistumisesta hallintoneuvoston kokouksiin. En ole ennättänyt laskea, kuinka paljon tämä esimerkiksi kauppa- ja teollisuusministeriön alaisissa yhtiöissä maksaa, mutta kysymys on käsittäköseni mittavista summista, koska esimerkiksi hallintoneuvostopaikkoja on hieman yli 150 KTM:n alalla. Sen lisäksi tulevat muitten ministeriöitten hallintoneuvostopaikat.

Toiseksi en ole koskaan ymmärtänyt sitä, miten kansanedustajalla voi olla aikaa istua monessa hallintoneuvostossa tämän työn ohella. Jos tämän työn tekee hyvin ja perusteellisesti, niin kuin minun mielestäni jokaisen kansanedustajan kuuluu tehdä, tässä ei totisesti jää aikaa.

Arvoisa puhemies! Ehdotan perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, että valtionyhtiöiden hallintoneuvostojen ja vastaavien valtion määräysvallassa olevien toimielinten kansanedustaja- ja muille jäsenille ei suoriteta muita palkkioita kuin kohtuulliset korvaukset kokouksiin osallistumisesta."

Tämä merkitsee sitä, että kun tehdään työtä, siitä saadaan korvaus, mutta säännöllistä kuukausipalkkaa hallintoneuvostossa istumisesta ei tule sen enempää kansanedustajille kuin muillekaan jäsenille. Näin minun mielestäni asiat pitää jatkossa hoitaa.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Käytän puheenvuoron yksityisenä kansanedustajana, en SMP:n eduskuntaryhmän edustajana, tässä tapauksessa.

Näiden seitsemän vuoden aikana, kun täällä eduskunnassa olemme työskennelleet, minä en ole mitään vihannut niin paljon kuin sitä, että täällä useita kertoja eduskunta on riidellyt omista palkoistaan, pyrkinyt alentamaan omia palkkojaan. Erityisesti olen vihannut sitä, että tämä on tapahtunut aina tiettyjen henkilöiden ja tiettyjen ryhmien populistisessa nuoleskelutarkoituksessa suuren yleisön suuntaan. Mitä sellaisilla päättäjillä tehdään, jotka eivät pysty seisomaan ajatuksensa takana täällä salissa? Teistäkin, minä väitän, suurin osa on sellaisia, jotka ovat, niin kuin olen aikaisemmin sanonut, kontillaan rukoilleet, ettei lomarahaleikkaus menisi läpi, että te saisitte ne markkanne, mutta poliittisen suosion kalastelussa te painatte sitten tiettyä nappia aikanaan. (Ed. Kempainen: Presidentinvaali!) Ja se olkoon tietysti teille sallittua, sehän on teidän oma asianne. Näin minä näen. — Minä tiedän, että minä en presidentinvaalissa nosta tällä kannatusta, se putoaa 0,25:een, mutta se on yhdentekevää. Sittenhän ollaan siellä Tiaisen kanssa samoilla listoilla, mutta minähän en muuta näkemyksiäni joka päivä, on poliittinen kannatus mitä hyvänsä, se on yhdentekevää, täysin yhdentekevää.

Toinen asia, jota minä en hyväksy ja joka tässä tapauksessa on kaikkein merkittävin, on se, että Suomessa on, niin kuin olen moneen kertaan sanonut, vuosikymmenien aikana vuodesta 1918 eteenpäin työtaistelujen, lakkojen, voimalla luotu työmarkkinajärjestelmä, jonka toimesta viime aikoihin ja tähän vuoteen saakka on sovittu työpaikkojen työehdoista ja palkoista. Tämä on tärkeä järjestelmä, ja se pitää säilyttää edelleenkin, huonoinakin aikoina, ja tätä työmarkkinajärjestelmää ei pidä romuttaa, koska eräänä päivänä, kun suomalainen yhteiskunta nousee jälleen jaloilleen, järjestelmä joudutaan lakkojen, työtaistelujen, riitojen nostattamana ajamaan uudelleen samalle tasolle, millä se on ollut tähän päivään saakka, ja jossa järjestelmässä sitten aikanaan työehdoista ja palkoista jälleen sovitaan keskitetysti, niin kuin on tehty tähänkin saakka. Mutta juuri silloin, kun pitäisi tehdä työtä niiden lamamenetyksen korvaamiseksi, mitä näinä vuosina on menetetty, riidelään työmarkkinajärjestelmän kehittämisestä ja työmarkkinajärjestelmä tästä kärsii. — Keskusta lähtee, lähtekää vain loputkin pois sieltä. Viimeinen, ed. Ala-Nissilä jo menee, ei hermo kestä minun puhettani. Ed. Kääriäinen on kuulemma lähtenyt jo kaupungista, näin juuri äsken kuulin. (Naurua)

Herra puhemies! Tästä on kysymys. Suomessa on tällä hetkellä työmarkkinajärjestelmä, joka on lomarahojen osalta kuin Bosnia Hertsegovinan kartta, joka näyttää erilaiset ryhmittymät. Siellä on kymmeniä erilaisia värejä, kymmeniä erilaisia ryhmittymiä. Samanlainen on Suomessa tällä hetkellä käytäntö aikanaan työmarkkinajärjestelmän sisällä sovitun lomarahajärjestelmän suhteen. Heikot työalat ovat käytännössä menettäneet kaikki lomarahajärjestelmänsä. Hyvillä, vahvoilla työaloilla suuret ja rikkaat saavat pitää lomarahansa. Tällä välillä on sitten satoja erilaisia systeemejä. Joissakin paikoissa akavalaiset eivät luovu, muut luopuvat. Joissakin paikoissa luovutaan 25 prosentista, toisissa 50 prosentista, toisissa luovutaan kokonaisuudessaan. Tällainen on järjestelmä Suomessa tänä päivänä.

Tällainen se ei saisi olla, koska juuri heikoilla alueilla työntekijät kärsivät: He menettävät lomarahansa. Suuria palkkoja ansaitsevat saavat pitää lomarahansa. Järjestelmä olisi pitänyt hoitaa niin, että isoilta rikkailta ja suuripalkkaisilta menee lomaraha kokonaisuudessaan, niin kuin meiltä menee nyt, keskituloisilta 50 prosenttia ja pienituloisilta ei mitään. Silloin oltaisiin järjestelmän sisällä, kun olisi näin sovittu, silloin oltaisiin solidaarisia ja se vastaisi myös yhteiskunnan tarkoitusta.

Toinen järjestelmä, jonka ed. Stenius-Kaukonen ja muu vasemmistoliitto lakialoitteessaan on esittänyt, on se, että lyödään progressiivinen verotus, joka leikkaa suurituloisten tuloja rankasti ja pienituloisilla jättää ne vallan leikkamatta. Silloin se olisi ollut järjestelmän puitteissa tasapuolinen ja solidaarinen kaikille.

Herra puhemies! On yhdentekevää se 4 500 markkaa, joka minulta menee. Minä en siitä välitä, mutta minua ärsyttää se nuoleskelu, mitä kansanedustajat, joiden pitäisi pystyä päättämään vaikeissakin tilanteissa asioista, tämänkin lain käsittelyn yhteydessä ovat esittäneet. Minä en hyväksy sitä asiaa. Toisaalta minä en hyväksy, kuten sanoin, työmarkkinajärjestelmän murtamista, vaikka minä en olekaan ammattiyhdistysaktiivi. Tästä syystä, herra puhemies — vaikka käsitetään, että minä olen ahneuksissani täällä puhumassa 4 500 markan edestä, se on yhdentekevää, käsitettäköön miten hyvänsä — lähden siitä, että tällaisia lakeja minä en hyväksy. Sen 4 500 markkaa minä annan auliisti pois, mutta en hyväksy nuoleskelua enkä järjestelmän rikkomista.

Tästä syystä, herra puhemies, minä ilmoitan

kannattavani ed. Savolaisen hylkäys ehdotusta. Olen ollut samaa mieltä enkä kantaani muuta, takkia kovin usein kääntelee. Kun olen muistellut, onko takinkääntöjä tullut kovin usein, niin ei niitä kovin usein ole tullut eikä tule nytkään.

Mutta nämä ponnet! Taksirahoissa ollaan kiinni. Iltalehden tutkimuksen mukaan olen käyttänyt seitsemän taksimatkaa ja vähän päälle 200 markkaa kuukaudessa, kun ed. Kääriäinen oli käyttänyt ilmeisesti yli 5 000 markkaa, lomarahaleikkauksen isä ja Beelsebubi tässä asiassa. Ei minua minkäänlainen kateus ole vaivaamassa, että haluaisin taksirahojen osalta kovin omaa etuani edustaa. On minultakin mennyt enemmänkin, saattanut mennä tonnikin joskus tarpeeseen ja ehkä vähän tarpeettomaankin tarpeeseen. Mutta siitä huolimatta minä en hyväksy tällaista, että täällä aletaan vielä levitellä tätä haisevaa asiaa tekemällä ponsia näistä muistakin aiheista. Tehdään vielä sekin, että eduskunta luopuu puolesta palkastaan, lentokonematkoistaan. Tehdään siitäkin vielä ponsi! Varmasti ihmiset, kun uutisvälineet tämän tiedottavat, ovat esittäjien kannalla. He saavat hirmuisen äänimäärän seuraavissa eduskuntavaaleissa.

Minä en hyväksy, ed. Savolainen, tällaisia taksiponsia alkuunkaan. Niistä voidaan sopia, niitä pitäisi ehdottomasti valvoa eduskunnassa. Täällä ei valvota mitään. Täällä saa ajaa kuinka päin ja mihin vain. (Ed. Koskinen: Ja puhua mitä vain!) On eduskunnan kanslian ja tilitoimiston asia valvoa, että rahoja käytetään asianmukaisesti. Jos ei ole käytetty, silloin kansanedustaja joutuu itse maksamaan taksimaksunsa. Mutta mitään ponsia minä en lähde, ed. Savolainen, kannattamaan. Katson, että se on tämän hankalan ja ruman asian levittämistä.

Mitä tulee sitten hallintoneuvostoihin, niin minä olen aikanaan niitä arvostellut. Ed. Kääriäisen kerrottiin lehtien mukaan saavan noin 80 000—90 000 markkaa palkkaa vuodessa hallintoneuvostopaikoista. Minä en tiedä, pitääkö se paikkansa. Enkä minä kadepdi häntä ollenkaan enkä muitakaan kansanedustajia, jos hallintoneuvostopaikoillanne teette myös töitä ettekä vain käy siellä joka kolmas kerta syömässä voileivät ja juomassa kahvit ja sen jälkeen lähdette pois ja muut jäävät päättämään asioista. Jos tehdään perustavaa laatua olevaa työtä hallintoneuvostoissa valtionyhtiöissä, se on tärkeää työtä, mutta täytyy myös seurata asioita ja tehdä työtä sen rahan edestä.

Näin ollen minä en, ed. Ukkola — hän ei ole nyt paikalla — kannata myöskään teidän pont-

tanne hallintoneuvostojen palkkioista, koska se on ihan samanlaista populismia kuin tämä toinenkin ponsi, samanlaista populismia kuin koko lomarahasysteemi, mitä täällä nyt käsitellään. Siis minä en äänestä kummankaan ponnin puolesta, mutta äänestän lomarahaleikkauksen hylkäämisen puolesta aikaisemmin mainitsemillani perusteilla.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä jollakin tavalla tekee vähän kipeätä, kun kuuntelee ed. Aittoniemeä, koska hän on keksinyt yksinkertaisen loogisen päättelyn: Jokainen sellainen ratkaisu, joka hieman koskettaisi kansanedustajaa henkilökohtaisesti, on populismia, ja nyt kaikki, mikä on populismia, on kiellettyä. Tällaisen sataprosenttinen johdonmukainen soveltaminen ja asioiden tuomitseminen johtaa loppujen lopuksi siihen, että hyvästä tulee paha ja pahasta tulee hyvä.

Ed. Aittoniemi, eikö nyt olisi oikein, että kansanedustajat vaatisivat palkankorotuksia, koska se ei olisi populismia? Ed. Aittoniemi, kansa lopulta sanoo tai sen pitäisi saada sanoa, onko oikein, että alennetaan lomarahoja vai ei. Ed. Aittoniemi, jos kansa on sitä mieltä, että on oikein alentaa lomarahoja kansanedustajilta, varsinkin kun kansanedustajien lomat ovat tunnetusti varsin pitkiä ja muutkin etuudet ovat hyvät, miten te kansanmiehenä ja todellisena kansan edustajana ja kansan palvelijana puhutte, että se on jotakin merkillistä populismia kansaan nähden, sitä samaa kansaa nähden, joka itse sitä nähdäkseeni voimakkaasti edellyttää teiltä, ed. Aittoniemi, eikö kansanedustajilta?

Ehkä täytyy vielä, ed. Aittoniemi muistaa, että tämä on niin häviävän pieni leikkaus siihen nähden, mihin kansa varmasti muutenkin olisi valmis, paljon suurempiinkin vaatimuksiin, mutta se kiikastaa ehkä kansanedustajien omasta itsekkyydystä. Ajattelen vain Lindbäckin komitean mietintöä, jossa ehdotetaan, että kansanedustajat puolitettaisiin. Ei se varmasti olisi väärin täälläkään, mutta olisiko se, ed. Aittoniemi, populismia, jos näin tehtäisiin?

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelin ed. Aittoniemen puhetta ja sitä edeltäneitä puheita, vakuutin yhä enemmän siitä, että kaikki syyt vastustaa ed. Kääriäisen nimissä tehtyä aloitetta eli kansanedustajien lomarahan poistamista ovat pelkkiä tekosyitä. Ed. Aittoniemi joutui mene-

mään jo puhujien motiiveihin, kun hän ei enää keksinyt varsinaisia asiaperusteita.

Itse näkisin, että vaikka tätä varsinaisena esimerkkinä ehkä ei voida nähdä, niin nyt on kaksi asiaa, mitkä pitää muistaa. Kun kansantuotteesta on hävinnyt 10 prosenttia, niin kyllä hyvätuloisten täytyy olla mukana talkoissa. Toinen tärkeä periaate on, että julkisella sektorilla varsinkin joudutaan nyt työtä jakamaan uudella tavalla, jotta saadaan työpaikkoja turvattua. Ei ole mitään mieltä siinä, että julkinen sektori nyt irtisanoo ihmisiä, kun kerta kaikkiaan heille ei ole töitä osoittaa. Silloin työn uudelleenjako olisi järkevää ja lomarahoista tinkiminen voisi turvata työpaikkoja Suomessa. Siinä mielessä tämä aloite on varsin perusteltu. Totean vielä, että kaikki syyt vastustaa tätä esitystä on pelkkiä tekosyitä.

Ed. R i n n e : Herra puhemies! Hurskastelulla ja vain yhden kansanosan syyllistämällä ei näytä tässä salissa olevan minkäänlaisia rajoja. Kun edustajaveri Kääriäinen esiintyi televisiossa jokin aika sitten, hän siellä ikään kuin nosti esiin kyltin, ihan se melkein näkyi: "Minä olen hyvä kansanedustaja. Minä luovun." Samanlaisia hurskastelua on esiintynyt vaikka kuinka paljon näissä asioissa. Ensin hankitaan itselle ylimääräisiä etuja, hallintoneuvostopaikkoja jne., jotka ovat enemmän kuin lomaraha, ja sen jälkeen syyllistetään palkkatyöläiset. Sen haastattelun jälkeen minun täytyy sanoa, että minä en kehdannut sanoa itseäni kansanedustajaksi. Minä esittelin itseni edustajaksi, koska edustaja on huomattavasti arvostetumpi ammatti kuin kansanedustaja. Minä suoraan sanottuna häpesin. Jonkinlainen holtti tai tolkkua pitäisi kuitenkin asioissa pitää.

Mikä on tämä lomaltapaluuraha? Se on hyvin eurooppalainen käytäntö. Tavallisesti se on 13. tai 14. kuukauden palkka, joita palkkoja on koko ajan nostettu, jatkuvasti. Suomessa se on vain kahden viikon palkka. Se on osa palkkaa. Ei se sen kummoisempaa ole. Ja kuka sen on näille puuhamiehille hommannut: kovan työtaistelun ja suurten uhrauksien avulla Metallityöväen Liitto. Edustajaveri Kääriäisellekin on lakan avulla hommannut tämä, mistä hän nyt luopuu syyllistäen muita palkansaajia: "Minä hyvä ja hurskas luovun, luopukaa tekin, pienipalkkaiset, lomaltapaluurahapenneistänne." Siinä on jotain pahempaa kuin politikointi, jotain alhaisempaa. Minä en osaa oikeastaan löytää sille sanoja, mistä siinä on kysymys.

Jos lähdetään syyllistämisen tielle, niin aivan yhtä hyvin voitaisiin tätä syyllistämistä myös sillä tavalla kuljettaa, että kehoitetaan luopumaan muista tuloista. Esimerkiksi täällä on eläkeläisiä, jotka kuittaavat eläkkeitä. Luopumalla esimerkiksi eläkkeestä samaan aikaan, kun saa kansanedustajan palkkaa, voisi aivan hyvin syyllistää kaikki eläkeläiset, jotka pitävät kahta työtä tai ottavat kahdesta paikasta yhteiskunnan rahaa ja vievät vielä nuorilta kaiken lisäksi työpaikkoja. Mutta eihän näitä pidä syyllistää. Toinen on, sanotaan nyt vaikka, maataloustukiaisia nauttivat ruotuvaivaiset. Voisivat hekin luopua kesannointipalkkioistaan esimerkkinä muille. Mutta miksei näin tehdä? Koska silloin ei voitaisi syyllistää sitä kohdetta, jonka syyllistämisestä tässä on kysymys, eli palkkatyöläisiä, niitä ihmisiä, jotka tämän hyvinvoinnin työllään luovat.

Sama koskee ministereiden kaksoispalkkaa. Eihän siitäkään tietenkään voi luopua. Kärsin murskaavan tappion tämän käsittelyn yhteydessä. Eihän tietenkään sellaista voida ajatella modernissa hallinnossa, että yhdestä työstä saadaan yksi palkka.

Minä otan esimerkkejä ihan siitä syystä vain, että nähdään, mihin tämä johtaa, koska tätä on ehkä hiukan syvällisemminkin syytä käsitellä. Se saattaisi johtaa tällaiseen, koska tässä on jo kansanedustajan palkan leikkauksesta kysymys, että kansanedustajan työstä saatu palkka vietään aivan olemattomiin. Mihin se johtaa käytännössä? Sehän johtaa käytännössä siihen, että tästä tulee joku ikääntyneiden eläkeläisten ja keinottelijoiden holhitupa, jotka saavat muualta elantonsa. Mitä he edustavat, kysyn vain. Sen jälkeen on nuorten ihmisten entistä vaikeampi pyrkiä tänne, jos tätä työtä ei miksikään arvosteta ja makseta kunnon palkkaa. Sitten ollaan riippuvaisia muista tuloista ja saadaan niistä tarvittava elanto. Tästä tulee niin kuin joku Englannin parlamentin ylähuone pikkuhiljaa. Täällä ei tavallisia ihmisiä, eritoten nuoria ihmisiä, joilla ei ole muita tuloja, kohta täällä näy. Se on edustavuuden ja demokratian kannalta äärimmäisen huolestuttava asia. Kun tähän mennään vieläkin syvemmälle, niin haluammeko me todella sellaista, että tästä työstä ei makseta mitään vaan saadaan muualta tuloja, joista ollaan riippuvaisia ja sitä kautta tämä edustuksellinen homma toteutuu?

Onhan olemassa keinot, esimerkiksi progressiivinen verotus. Saadaanhan sillä oikeudenmukaisuutta ja valtiolle vielä jopa rahaa. Keinoja-

han on, jotka koskevat tasapuolisesti kaikkia. Minä olen sitä mieltä, että pieni- ja keskituloisten palkkoja pitää ehdottomasti korottaa, suuri- tuloisten jäädyttää ja progressiota koventaa, jolloin saadaan yhteiskunnan käyttöön rahaa, eikä tällaisia loputtomia venkoiluja harrasteta, mitä tämän tiimoilta nyt on, eli syyllistetään vain yhtä. Se on se, mikä minua on tässä asiassa syvästi loukannut. Syyllistetään niitä ihmisiä, jotka eivät ole syyllisiä, luopumalla liiasta, ensiksi hankkimalla itselle ylimääräistä ja sitten luopumalla yhdestä osasta. Se on halpamaista menettelyä.

Se oli hyvä ilmaisu — tässä aivan loppupuolelle tullaan — todella edustajatoveri Susi-Pulliaisen sana anekauppa. Se oli erittäin hyvä sana. Hän sanoi sen reilusti lakialoitteen allekirjoittajana, että se oli anekauppaa. Toisin sanoen hän tuomitsi oman menettelynsä tai sanoi ainakin sen, mitä se oli. En varmasti olisi kenenkään ihmisen kohdalla niin raskaasti henkilöarvioissani pettynyt, ellei nimenomaan edustajatoveri Susi-Pulliaisen olisi tätä sanonut tässä salissa, koska sitähan se perimmältään on.

Olen päättänyt joskus, kun kuusi vuotta sitten tulin tähän taloon, että minä en henkilökohtaisesti ketään loukkaa, enkä tee sitä nytkään vaan hillitsen sen verran itseni. Kyllä minä ymmärrän poliittiset kieroilut, mutta tällamoista suoranaista raukkamaisuutta, syyllistävää raukkamaisuutta, on äärimmäisen vaikea niellä. Se on lähes mahdoton asia.

Mutta mistä tämä syyllistäminen johtuu? Aivan loppuksi tältä paikalta: Minä en ole oikeastaan löytänyt syytä kuin historiasta. Olen tutustunut syvästi juutalaisuuteen, laajasti muutenkin kuin lukemalla traumat taaloiksi -romaaneja, vaan myöskin lukemalla historiaa, ja olen ottanut sieltä esimerkkejä. Toinen on venäläinen talonpoika. Venäläistä talonpoikaa on myöskin hyvin syvästi kuvattu, niitä ominaisuuksia. Juutalaiset itse sanovat, että Puolan juutalaiset ovat kaikkein pahimpia kauppamiehiä. Voidaan sanoa myöskin vanhavanäläisistä talonpojista, löytyykö sen kavalampaa.

Koska päätin, etten mene henkilökohtaisiin loukkauksiin, lopetan tähän.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä ed. Rinteen puhe herättää myöskin voimakkaita tunteita, koska jotenkin keskittymistä jälleen kerran siihen, kuinka tämä syyllistää ja kuinka tämä on syyllistämistä ja syyllistävää raukkamaisuutta,

on vähän vaikea hyväksyä, koska tämä ei ole sitä, ellei halua sitä siksi luonnehtia. Ei tämä sellaisenaan ole mitään syylistämistä eikä mitään syylistävää raukkamaisuutta.

Ed. Rinne, nämä 500 000 työtöntä ihmistä ja muutenkin laaja kansan enemmistö eivät pidä tätä minään syylistävänä raukkamaisuutena tai syylistämisenä. Olen ihan vakuuttunut siitä, että laaja kansan enemmistö, ed. Rinne, pitää tätä ratkaisua aivan oikeana, solidaarisuutena, josta sosialidemokraatit niin usein mielellään puhuvat. Tämä on minun mielestäni todellista solidaarisuutta. Mutta on merkittävää, että kun solidaarisuudessa pitäisi edetä tekojen asteelle ja käytännön toteutukseen, niin tämä solidaarisuus sitten käännetäänkin, että se onkin syylistämistä ja syylistävää raukkamaisuutta. Nyt siitä pitäisi sitten kokonaisuudessaan kieltäytyä.

Ed. Rinne, minä haluaisin rohkaista teitä: Olkaa luja, pysykää tässä päätöksessä, ettekä te syylistä ketään, koska te itse vapaaehtoisesti henkilökohtaisesti vain omalta osaltanne olette valmis luopumaan jostakin, tinkimään hieman eduistanne, koska valtiolla ei itse asiassa ole varaa maksaa niin paljon julkiselle sektorille tänä päivänä, kuin se todellisuudessa maksaa.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mikään ei tunnu olevan vaikeampaa kuin kansanedustajien palkka-asioiden käsittely. Jos palkkoja korotetaan, sanotaan, että korotus on täysin kohtuuton. Jos niitä alennetaan, sanotaan, että tähän on pelkkää populismia. Jos ei tehdä yhtään mitään, sanotaan, että kansanedustajien palkkausjärjestelmä on ainakin väärärakenteinen ja virheellinen.

Kyllä kai tosiasiana täytyy tunnustaa se, että nyt elämme kansallisessa lamatilanteessa ja siitä syystä kaikkien täytyy ottaa vastuuta. 500 000 suomalaista on ottanut vastuunsa joutumalla työttömiksi. Minusta hyvin kyllä sopisi se, että eduskunnan kokoa pienennettäisiin ja tällä tavalla vähennettäisiin kustannuksia. Tänä päivänä huomattava palkansaajien joukko on joutunut alentamaan omia ansioitaan joko lomautuksen kautta tai pääsääntöisesti luopumalla omasta lomarahastaan. Sanon, että on kyllä selvää, että meidän pitää osallistua myös näihin lomatalkoihin ja olla yhdenvertaisia ja tällä tavalla luopua omista lomarahastoistamme.

Haluan korostaa sitä, että moni kansalainen kysyy, millä tavalla kansanedustajat osallistuvat laman torjuntaan. Nyt ainakin voidaan sanoa se,

että olemme omista lomarahastoistamme luopuneet. Se on oikein.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Aina vain tuntuu äitälämmältä ja naiivimmalta, että osoitetaan näille 500 000 ihmiselle populistisia näkemyksiä siitä, mitä he meiltä odottavat. He odottavat tältä eduskunnalta selkeitä päätöksiä, joiden perusteella näiden 500 000 ihmisen työttömyys saadaan helpotumaan. Siitä on tässä asiassa kysymys.

Jos me tässä eduskunnassa näytämme mukamas esimerkkiä, jolla työmarkkinajärjestelmä romutetaan kokonaisuudessaan, noiden 500 000 työttömän ihmisen osa siinä vaiheessa, kun ehkä osa heistä työhön pääsee, on entistä ankeampi. Tämän eduskunnan pitää pitää huonoinakin aikoina kiinni niistä järjestelmistä, jotka on pitkän ajan kuluessa luotu ja joihin joudutaan palaamaan eräänä päivänä, kun tässä maassa paremmat ajat koittavat.

On turha puhua siitä, että näyttäisimme esimerkkiä. Esimerkkiä näytämme huonossa asiassa. Markat saavat mennä, mutta järjestelmän tulee säilyä ja sen pohjalta näiden 500 000 ihmisen työttömyyskin aikanaan saattaa helpottua ja saadaan parempi elintulo, mutta ei tästä kansanedustajien lomarahien leikkauksesta, joka on tehty ja jolla on tehty populismia niin kuin muillakin palkkakäsittelyillä tässä eduskunnassa kuusi ja puoli vuotta ja tehty itsemme naurunalaisiksi.

Ed. S u h o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta tässä asiassa käytetään turhan tunteen- omaisia puheenvuoroja puolin ja toisin. Minusta on oikeutettua, että lomarahat nyt esimerkin vuoksi leikataan meiltä pois. Sillä ei herran huonetta rakenneta. Ed. Lea Savolainen mainitsi esimerkiksi taksisetelit. Minä myönnän senkin, että siinäkin kohtuuttomasti käytetään rahaa. Siitäkin voisi leikata pois.

Ed. V. Laukkanen kysyi, mitä kansa ajattelee. Kansa ajattelee sitä, että tämä talo pitäisi sulkea, meidät kaikki pihalle ja pois. Me emme kukaan ole ansainneet tätä paikkaa, kun kuuntelee kansan mielipidettä. Jos kohtuullisesti nyt kuitenkin keskusteltaisiin, ei kannattaisi jatkaa tätä tunteenomaista vetoamista, ja yritetään, ettei tällä nyt murennettaisi koko ay-perinteitä ja Metalliliiton aikanaan luomaa käytäntöä.

Kansa odottaa, että me uhraudumme esimerkin vuoksi. Äänestämme kaikki reippaasti vain lomarahat pois ja sillä siisti. Kuulun itse niihin,

joka olen palauttanut ne enkä ole pitänyt turhaa meteliä siitä, koska joku yritti siitäkin itselleen, kuka tekee mitään. Meillä on varaa nyt ottaa tämä ja luopua näistä rahoista ja markoista ja sillä siisti eikä vedota kehenkään, kuka nyt tekee itseänsä hurskaaksi ja kuka vanhurskaaksi tässä asiassa. Tällä ei osteta taivasosuutta eikä myöskään valtiontaloutta paikata, mutta esimerkki velvoittaa.

Ed. O. Rehn merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Louekoski (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Sasin puheenvuoron johdosta on vain todettava, että julkisten alojen ammattiliitot ovat valmiit lomarahojen leikkauksiin ja jopa palkkojen alentamiseen, kun se tapahtuu sellaisen sopimuksen muodossa, että nämä palkansaajien edustajat tietävät, että talokoiin osallistuminen parantaa työllisyyttä tässä maassa. Tämä on ihan selvä asia.

Tällä säästötoimella, josta nyt on kysymys, ei tuoda yhtään uutta työpaikkaa minnekään eikä turvata yhdenkään vanhan työpaikan säilymistä. Sen sijaan tämä on tähdätty työmarkkinasopimusjärjestelmää vastaan. Tämä on sitä paitsi erillistoimi kansanedustajien palkkauksen rukkauttamiseksi. Näistä syistä en voi mitenkään ymmärtää, että tällaisessa tilanteessa koko hanke on pantu edes vireille.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä kyllä kannatan ehdotusta tämän lomarahan poistamisesta. Mutta uskomaton on ed. Sasin perustelu, että tämä 900 000 markkaa, joka tästä nyt kaiken jälkeen säästyisi, on joku kansanedustajien lahja lamatalkoiisiin. Miten tämä 900 000 markkaa voi ratkaista laman? Se on naurettavaa. Ed. Sasi, suuren eduskuntaryhmän varapuheenjohtaja, eikö teillä parempia perusteluja ole?

Niin kuin sanottu, minä kyllä yhdyin tähän ehdotukseen, mutta en pidä tätä minään esimerkkinä työmarkkinoille, että työläisten pitäisi luopua lomarahostaan.

Ed. P. Leppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin mielenkiintoinen tämä keskustelu, mitä on käyty. Monissa puheenvuoroissa puolletaan, että lomarahosta luovutaan siitä syystä, että tällä nyt olisi esimerkiksi ja joku vaikutus kansan lamatalkoissa. Tämä-

hän on, niin kuin minä sanoin jo aikaisemmassa käsittelyssä, päänavaus, jonka hallitus haluaa tulevan syksyn tuporatkaisupöytänsä. Sitähän tässä haetaan. Kun lukee lakiesityksen 1 §:n, tässä esitetään poistettavaksi lomaraha vain tältä vuodelta. Mitä tapahtuu seuraavana vuonna? Kansanedustajat nauttivat vuonna 94, ellei tehdä poikkeuslakia, taas lomarahaa. Tämä on nimenomaan sitä ihmisten harhauttamista tällä lakiesityksellä.

Ed. Rimi: Arvoisa puhemies! Käsittelysämme on ed. Kääriäisen lakialoitteeseen perustuen ehdotus kansanedustajien lomarahan poistamiseksi. Tämän ehdotuksen perusteluissa todetaan, että valtiontalouden tila on vaikea, ja todetaan, miten yksityiset yritykset, valtio ja kunnat ovat leikanneet kustannustasoaan vähentämällä työvoimaa. Siinä todetaan heti perään myös se, miten työttömyys on saavuttanut kestävämmän tason, joten nyt on etsittävä ratkaisuja, jotka turvaisivat työpaikan mahdollisimman monelle. Näin on tapahtunut. Valtio ja kunnat ovat vähentäneet työvoimaa, ja se on pitkälti tapahtunut tämän hallituksen talouspoliittisten linjausten johdosta. Sitten huudetaan hätään lomarahojen leikkaamista esimerkiksi. Palkkakustannuksiin kiinnitetään tässä aloitteessa huomiota todeten niiden olevan pääosa julkisista menoista ja hyvin toimeentulevia kehoitetaan nyt antamaan panoksensa luopumalla lomarahosta.

Keskustelussa, jota tämän asian osalta on käyty, on tuotu esiin myös se, että monet pienituloiset ovat joutuneet luopumaan lomarahostaan. On todella aivan totta, että näin on tapahtunut. Mutta, arvoisat edustajat, kaikki eivät varmasti ole luopuneet lomarahostaan vapaaehtoisesti eivätkä lainkaan hyvillä mielin. Mutta kun vaihtoehtona on ollut työnantajan tiukkaan esitykseen perustuen se, että on joko lomautettava työpaikan työntekijöitä tai annettava lopputilejä, niin tässä ota tai jätä -vaihtoehtotilanteessa monet työpaikkojen ihmiset ovat joutuneet tämän tosiasian eteen, ja monille se on ollut erittäin kova ja karvas paikka. Tiedän, kuinka monissa perheissä esimerkiksi velan maksut oli suunniteltu sillä tavalla, että velkoja lyhennetään lomarahosta, kun elämä on markalleen kuukausittain muuten laskettu. Miten he nyt hoitavat asiansa, sitä en tiedä.

Tiedän myös, että on yrityksiä, joissa ei ole minkäänlaisia vaikeuksia palkkojen eikä sen paremmin lomarahojen maksamisessa, mutta

kun tilanne on tämä, mikä se on, niin tätä taloudellista tilannetta on käytetty hyvin häikäilemättömästi, erittäin härskesti hyväksi niissäkin työpaikoissa, missä kaikki palkat ja lomaltapaluurahat voitaisiin aivan mainiosti maksaa, ja työntekijöitä on ajettu tällaiseen ota tai jätä -tilanteeseen.

Lomarahan leikkaaminen, arvoisat edustajat, on aivan sama asia kuin leikattaisiin palkkaa. Lomaraha ei ole myöskään mitään irrallista, erillistä tai ylimääräistä hyvää, kuten aika ajoin on annettu ymmärtää. Lomarahajärjestelmään syntyi yhtenä tapana, korostan nimenomaan: yhtenä tapana, korottaa palkkoja. Se oli pala silloisesta palkkapotista, jonka Metallityöväen Liitto ja metalliteollisuuden työnantajat sopivat yhdessä Metallin seitsemänviikkoisen lakon tuloksena. Seuraavina vuosina vähitellen muutkin alat ottivat tämän käytännön, ja lomaltapaluu- raha oli osa palkankorotusvaraa. Perustuntipalkkoja korotettiin lomaltapaluurahan osuuden verran pienemmällä markkamäärällä. Jos näin ei olisi tehty, niin perustuntipalkkojen korotukset olisivat olleet suurempia.

Haluan korostaa sitä, että järjestelmä on syntynyt työmarkkinaratkaisujen osana ja ollut kaikkien osapuolten yhteisesti hyväksymä. Minä ainakin haluan edelleen kunnioittaa työmarkkinaratkaisuja, ja lomarahoista päättäminen kuuluu kokonaisuudessaan heidän päätettäviinsä asioihin. Sinä päivänä, kun työmarkkinaratkaisuilla sovitaan siitä, että lomaltapaluurahoista luovutaan ja että ne siirretään historiaan, kunnioitan tätä päätöstä.

Kokonaiskansantaloudellisestikin on erittäin epäviisasta esittää ratkaisuja, joilla valtion verotuloja vähennetään, ja tämä kansanedustajien lomarahaesitys on siitä oikein tyyppiesimerkki.

Ed. Savolainen viime viikolla käydyssä keskustelussa, samoin tänään, esitti mielestäni erinomaisen analyysin tästä suuntauksesta, mikä on meneillään, ja kannatan kokonaisuudessaan hänen näkemyksiään siitä, että pitäisi suuntautua sillä tavalla, että yhteiskunnassa olisi verotuloja eikä päinvastoin.

Valtion tulojen lisäämisestä ei kuitenkaan näy kannettavan tässä salissa huolta. Ed. Kääriäisen aloitteen perusteluissakaan ei ole huolta valtiontalouden kokonaistilanteesta. Minä perustelen tätä käsitystäni, että valtiontalouden kokonaistilanteesta ei kanneta huolta, mm. sillä, että ed. Stenius-Kaukosen lakialoite, jonka itse myös allekirjoitin, lähti siitä, että kansanedustajien lomarahoista luopumisen tilalle etsitään valtiolle

rahaa sillä tavalla, että kun verotettava tulo henkilöllä ylittää 120 000 vuodessa, huomautkaa siis verotettava tulo, sen jälkeen nostettaisiin veroprogressiota. Se olisi tuonut kansanedustajan palkan kohdalla suurin piirtein saman summan lisämenoa kuin lomaltapaluurahan leikkausesitys, ehkä hivenen enemmänkin. Samalla tällä lakiesityksellä olisimme saaneet suurituloiset mukaan näihin lamatalkoisiin, joita täällä ed. Sasi peräänkuulutti, me olisimme todella päässeet silloin lamatalkoisiin. Me olisimme saaneet yhteiskunnalle verotuloja myös niiltä paljon paljon suurituloisemmilta kuin kansanedustajat ja olisimme saaneet tuloja jatkuvasti eikä vain jostakin kertaheiton lomarahasta. Mutta niin kuin sanoin, tähän lakiesitykseen ei ole haluttu suhtautua vakavasti, ja tämä kertoo puolestaan sen, että valtion tulojen kokonaismäärän kasvusta ei tunneta huolta.

Johtopäätökseni onkin, että kansanedustajilta halutaan ennakkopäätös. Päätös olisi ensi syksyn työmarkkinaneuvotteluissa esimerkkinä pöydässä, kun vaadittaisiin ammattiyhdistysliikettä lomarahoista luopumiseen. Kun on aivan todennäköistä, että syksyn työmarkkinaratkaisut eivät tule olemaan mitenkään helpot, niin tämä meidän ehdottamamme laki olisi esimerkkinä heille. Tähän esimerkin antamiseen, arvoisat edustajat, en omalla äänestyspäätökselläni tule mukaan. Niin paljon minä kunnioitan ammattiyhdistysliikkeen päätösvaltaa.

Lomarahoista luopumalla emme myöskään saa aikaiseksi yhtään ainoata uutta työpaikkaa. Kamppailua nuorten työllistämiseksi ja nuorten työllistämiskynnyksen alentamiseksi olisi pitänyt käydä ja sitä on käyty sen kynnyksen alentamiseksi melkein liiankin kanssa tässä salissa. Ikävä näytelmä näyteltiin siltä osin, kun hallitus aikoi tuoda esityksen, jolla työehtosopimusten yleissitovuutta rikottaisiin niin, että nuoria olisi voitu palkata lähes talkoilla töihin.

Kun kuitenkin oli ja on nytkin olemassa nuorten omat palkkataulukot, ei olisi tarvittu esimerkiksi sitä näytelmää, mikä jouduttiin käymään. Siinäkin oli perusteluna se, että kun on vaikea taloudellinen tilanne, niin pitää alentaa työhönottokynnystä, että saadaan nuoria töihin. Jouduttiin käymään varsin tiukka ja ikävä näytelmä. Osin siinä näytelmässä laskettiin nuorten palkkatasoa, mitä ratkaisua en kaikin osin pidä hyvänä.

Esimerkin vuoksi kerron, kuinka helppoa on palkata nuoria ihmisiä töihin. Tällä hetkellä voimassa olevissa työehtosopimuksissa on mää-

räyksinä esimerkiksi siitä, että kun nuori menee liikealalle töihin, hänen alkutuntipalkkansa on 24,49 markkaa. Vastaavasti metalliteollisuudessa alle 18-vuotiaalle nuorelle työntekijälle ensimmäisen vuoden harjoittelupalkka on 23,96 markkaa tunnissa. Kemian teollisuudessa, kun sinne menee töihin 16 vuotta täyttänyt, hän saa 24,56 markkaa tunnilta ja 17-vuotias 25,02 markkaa tunnilta. Nämä esimerkit kertokoot puolestaan siitä, että todella nuorten palkat ovat alhaiset. Mielestäni ne ovat liiankin alhaiset, koska nuortenkin ihmisten pitäisi tulla myös toimeen sillä rahalla, minkä he työstään saavat.

Sen sijaan, että hallitus askaroi lomarahojen poistamiseksi, toivoisin todella paljon määrätietoista otetta hallitukselta työnantajatahojen suuntaan, jotta työnantajatahotkin ottaisivat vakavasti tämän yhteiskunnallisen ongelman ja työllistäisivät nuoria ihmisiä ja muita työttömiä.

Mutta työllistämishalukkuus on ollut kovin heikkoa. Se ei valitettavasti ole lisääntynyt, vaikka palkat ovat alhaiset ja tukimuotoja on hyvin runsaasti. Esimerkiksi työministeriöllä on pitkä lista erinäköisiä tukimuotoja, joiden perusteella työnantajat saavat useita tuhansia markkoja, kun työllistävät työntekijän, mutta työllistämishalukkuus puuttuu. Minä kysyn: Onko tässä menossa yhteiskunnallinen alistuslinja, jolla tarkoituksellisesti pidetään nuoria työttöminä?

Joidenkin yritysten kohdalla on tosiasia kuitenkin myös se, että nuorten työllistämistä vaikeuttaa se, että siellä on lomautettuja ihmisiä eikä voida ottaa nuorta työntekijää, kun varsinainen henkilöstö on lomautettuna. Tämä on kuitenkin suhteellisen pieni este.

Arvoisa puhemies! Kun vastustan lomarahan maksamatta jättämistä, vastustan siinä kahta asiaa. Vastustan sitä, että tehtäisiin ratkaisuja, joilla verotuloja yhteiskunnasta vähennetään, ja vastustan sitä, että ollaan rikkomassa niitä asioita, jotka kuuluvat ammattiyhdistysliikkeelle. Myös menettelytapaa vastustan.

Viime viikolla käydyssä keskustelussa ja myös tänään tuli aivan selkeästi esiin, että nyt etsitään ennakkotapausta. Puhuttakoon ja kirjoitettakoon täällä erilaisiin lausuntoihin mitä tahansa, niin väitän edelleen, että se on neuvottelupöydässä malliesimerkkinä syksyllä, jos me tämän lain hyväksymme.

Lopuksi, arvoisat edustajat, totean, että itselläni oli tarkoitus antaa lomarahani viidelle lähimpiini opiskelijalle, joiden perheessä on työttömyyttä. Kukaan näistä nuorista ihmisistä ei ole saanut työpaikkaa. Minusta se olisi ollut

paljon parempi toimenpide kohdallani. Se olisi mennyt sen perheen elantoon, sen nuorten elantoon ja se olisi mennyt sitä kautta kauppiakaan kassaan ja elvyttänyt omalta osaltaan tätä yhteiskuntaa. Mutta Viinasen pohjattomassa säkissä sillä rahalla ei ole minkään valtakunnan merkitystä.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Savolaisen tekemää hylkäysehdotusta ja kannatan myös ed. Savolaisen tekemää lausumaehdotusta.

Ed. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Sekä ed. Rimmin että parissa aikaisemmassa puheenvuorossa on viitattu siihen, että tässä olisi esimerkki työmarkkinoille. Tästähän on kahdellakin tapaa irtauduttu, vaikkakin ed. Kääriäisen aloitteesta oli varmaan tämän tyyppistä pyrkimystä.

Ensinnäkin kun aloite koskee pelkästään tämän kesän lomarahoja ja tätä kesää koskevat työmarkkinaratkaisut lomarahoista on tehty sekä valtakunnallisesti että työpaikkakohtaisesti, sillä ei voi olla esimerkkivaikutusta siihen suuntaan.

Toiseksi syksyn työmarkkinaratkaisua varten sillä ei ole taas sen vuoksi vaikutusta, koska se koskee jo mennyttä aikaa siinä tilanteessa.

Ed. Rimmi varmasti tuntee minua paremmin, miten paljon esimerkiksi Elintarviketyöläisten Liiton työehtosopimustavoitteita päätettäessä tai neuvotteluja käytäessä on painoa sillä, mitä eduskunta on omien lomarahojensa osalta tehnyt. Minun näkemykseni mukaan sillä ei ole pienintäkään painoa siinä tilanteessa, kun katsotaan kunkin alan omista lähtökohdista.

Metallin taisteleva lomarahaetus on hyvin perusteltu useimmilla aloilla, ja varmasti he tulevat pitämään niistä kiinni. Enkä pienimmälläkään eleellä halua vaikuttaa siihen, että heitä vedottaisiin lomarahoistaan luopumaan.

Tämä ratkaisu eduskunnassa on meidän oma sopimusratkaisumme. Me itse päätämme lomarahastamme ja päätämme itse palkkauksestamme. Nyt ilmeisesti enemmistö edustajista katsoo, että kohtuullista tässä tilanteessa on näin menetellä, ja kukin tulkoon uskollaan autuaaksi.

Kielteisestä tässä keskustelussa on se, että pyritään toista mieltä olevien motiivit leimaamaan mahdollisimman kielteisiksi ja mahdollisimman populistisiksi tai mahdollisimman alhaisiksi. Tällaista keskustelua on turha käydä. Toivon, että tiivistetään ja käydään päätöksentekoon.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Rimmi toi puheenvuorosaan esille sellaisen lakialoitteen, jonka ed. Steenius-Kaukonen on tehnyt ja joka toisi todellisia tuloja eli merkittäviä tuloverojen huomattavaa nostamista suurituloisilta.

Olin myös tuonut toisen asian esiin, mistä vierustoverini ed. Rinne on tehnyt esityksen, nimittäin että edustajapalkka poistettaisiin kokonaisuudessaan ministerinä toimivilta kansanedustajilta. Olen varma siitä, että kansalaiset eivät arvostele niinkään sitä, että kansanedustajat saavat kuten muutkin työntekijät lomarahaa. Mutta sen sijaan kun jotkut kansanedustajat saavat puolitoistakertaisen palkan, ministerin palkan ja puolet kansanedustajan palkkaa, siitä nimenomaan tullut arvosteluja.

Olin perustuslakivaliokunnassa sitä mieltä, että tämä lomараha voitaisiin poistaa, mutta samanaikaisesti olin sitä mieltä ja esitin, että ed. Rinteen aloite olisi myös hyväksytty, koska ne yhdessä siellä käsiteltiin, mutta enemmistö oli minua ja ed. Lainetta vastaan, jotka panimme eriävän mielipiteemme. Tässä tilaisuudessa ilmoitan, että tulen vastustamaan tämän lomarahaa poistamista juuri niillä perusteilla, mitä täällä ed. Savolainen hyvin toi esiin.

Ed. Rimmi totesi, että velan maksuun moni pienituloisen tarvitsee näitä lomarahoja. Minä sain hyvän tiedon eräältä yksinhuoltajaäidiltä, joka sanoi, että hän on jo vuosia nimenomaan lomarahaa odottanut, jotta saisi lapsilleen kouluvaatteet alkavaksi syksyksi.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Koskiselä toteaisi, että kyllä hän pitkäaikaisena ay-liikkeessä toimineena lakimiehenä tietää varsin hyvin, minkälaisia vaikutuksia ratkaisulla on palkkaneuvotteluissa. Olen edelleen sitä mieltä, että jos me teemme erillisen lain, niin kyllä sillä on kiistatta vaikutus.

Mitä tulee tähän rahaan, niin minä olen saanut aivan päinvastaisia viestejä työpaikkojen pienipalkkaisilta työntekijöiltä, jotka saattavat olla toisaalta kateellisiäkin ehkä siitä, että kansanedustajan palkka on se kuin se on. Mutta he ovat sanoneet nimenomaan, että alkaa hyvänen aika luopuko niistä rahoista, koska sillä ei ole mitään merkitystä heidän palkkojensa ja elintonsa korjaamiseen nähden, vaan he näkevät todella, että sekin raha on pois jostain kulutuksesta.

Minusta tämä eduskunta pelkää julkisen sanan ja yleisönosaston kirjoituksia ja erinäköisiä

televisio-ohjelmia siitä, kuinka kansanedustajien palkat ovat sellaisia ja sellaisia ja kansanedustajien edut sellaisia ja sellaisia. Uutena kansanedustajana minä en kyllä pelkää vähääkään. Minä voin hyvin avoimesti ja rehellisesti kertoa ja olen kertonutkin, mitkä ovat kansanedustajien palkat. Ja kun lehdistössä on niin uskomattoman paljon erilaista väärää tietoa, niin kysyn nyt tässä: Eikö tässä talossa ole tiedotusyksikköä tai jotain sellaista elintä, joka kertoisi julkisuuteen rehellisen tiedon kansanedustajien todellisista palkoista?

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Ed. Rimmin tavoin kannatan ed. Savolaisen tekemää ponsiesitystä, en kuitenkaan käsittelyssä olevan lakialoitteen hylkäämistä. Lakialoitetta sinänsä pidän ihan kohtuullisena, mutta ed. Savolainen on siinä oikeassa, että kun eduskunnasta etsitään säästöjä, niin ensisijaista olisi puuttua verottoon eikä verollisiin etuuksiin.

Niiden noin kahden vuoden aikana, jotka nyt olen eduskunnassa ollut, ja koko tämä aika on ollut tätä lamakautta, en ole törmännyt vielä yhteenkään sellaiseen säästöesitykseen, joka ei olisi moraaliton sen ryhmän mielestä, johon se kohdistuu. Joten siinä mielessä pidän tätä lomarahosta luopumista hyvin tärkeänä asiana, vaikka se on rahallisesti pieni ja täysin symbolinen ole. Symboliset eleet ylipäättänsä ovat tärkeitä. Tietenkin on totta, ettei tämä taloudellisesti ratkaise mitään, niin kuin ylipäättänsä minkään yhden ryhmän etuuksiin kajoaminen ei yksistään ratkaise valtiontalouden eikä kansantalouden kriisiä.

Toivon, että myös tämä ed. Rinteen lakialoitteesta esitetty ajatus ministerien kaksoispalkkaukseen puuttumisesta etenee jatkossa. Mielestäni keskustelu siitä, ovatko tämän lakialoitteen perustelut oikeita vai eivät, on saivartelua. Tärkeintä on se, että tämä toimenpide tehdään.

Ed. Savolaisen aloitteen hyväksyminen johdaisi siihen, että meille kullekin jäisi noin 10 000 markkaa vuodessa taksiseteleihin. Mielestäni se olisi ihan riittävä asia. Rajan asettaminen taksien käytölle olisi ihan tarpeellinen asia.

Olen sitä mieltä, että kansanedustajien työn arvostus ei ole kiinni siitä, saammeko me lomarahaa vai emme, se on kiinni aivan muista asioista.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Hassin puheenvuoro oli yhdessä suhteessa aika paljastava, ei siinä, mitä hän

sanoi, vaan siinä, minkä hän jätti sanomatta. Toisin sanoen hän ei lainkaan puuttunut siihen, mitä vihreät aikaisemmin ovat vaatineet ja puhuneet: elikkä että ei hallintoneuvostoissa olla mukana eikä saada sieltä tekemättömästä työstä kaksoispalkkaa. Ed. Hassi on tällä hetkellä hallintoneuvoston jäsen ja totta kai hän ei voi kannattaa sitä, mikä olisi häneltä itseltään pois.

Ed. O. Ojala merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Ukkolan tekemää lausumaehdotusta. Mielestäni on varsin perusteltua, että tässä tilanteessa käydään läpi myös kansanedustajien nimenomaan kansanedustajana eri luottamustehtäviin määrätty palkkiot. Tämä työ pitää sisällään monia muita tehtäviä, ja kyllä varmasti kohtuullinen palkkio kokouksista voidaan maksaa, niin kuin tässä ed. Ukkolan lausumassa ehdotetaan, mutta on varmasti varaa selvästi supistaa niitä palkkioita, joita maksetaan.

Ed. Savolainen on tehnyt myöskin lausumaehdotuksen, mikä mielestäni on hyvin perusteltu. Jos noudatettaisiin niitä taksien käyttöohjeita, mitkä tällä hetkellä ovat, niin luulen, että jo silloin päädyttäisiin ed. Savolaisen esittämään ylärajaan.

Olen tehnyt lakialoitteen, joka koskee yleistä veroasteikkojen kiristämistä, jolla olisi saatu noin 800 miljoonaa markkaa. Aloitetta on kritisoitu mm. sillä, että se johtaisi suurimmillaan noin 75 prosentin marginaaliveroon. Kyllä todella suurissa tuloissa näin tapahtuisi, mutta ne, jotka ovat kritisoinneet, eivät ole vaivautuneet tutkimaan, mikä tällä hetkellä on eläkeläisten verotus. Eläkeläisillä meillä on noin 5 000 markan bruttotuloissa yli 70 prosentin marginaalivero. Tästä ei ole kukaan kantanut huolta. Mutta silloin, kun on kysymys 100 000 markan kuukausituloista ja tällaisen henkilön marginaaliverosta, niin sitä pidetään liian suurena. Koska lakialoitettani ei ole otettu käsittelyyn, niin tässä yhteydessä päädyn kuitenkin kannattamaan kansanedustajien lomarahojen poistoa, vaikka ymmärrän hyvin myös ne perusteet, että sitä ei hyväksytty, vaan säästöt toteutettaisiin muulla tavalla.

Ed. Rätty (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsitykseni mukaan eduskunta on se,

joka säättää lakeja. Kaikki lait ja niitä koskevat toimenpiteet vaikuttavat myös kansanedustajiin kaikissa veroissa ja asetuksissa, jotka meille on säädetty. Oma tilipussini on kaventunut sen verran paljon, että huomaa, että Viinaseen verot purevat meidänkin perhettä.

Mitä tulee lomarahojen poistamiseen, niin tämä on ainutlaatuinen joukko, joka itse päättää omasta palkastaan tai palkanalennuksistaan. Luulen niin, että sillä on suurempi vaikutus yhteiskuntaan, kun se joukko, joka voi todella päättää omasta palkastaan, tekee päätöksen pudottaen omaa elintasoaan. En minä usko, että tämän joukon elintaso putoaa millään tavalla siitä 4 000 markasta. Vaikka itsekin olen täysin velallinen ja kaksi lasta huollettavana, niin en katso, että vielä siihen tilanteeseen joutuisin kuin ne, jotka ovat 112 tai 116 markan päivärahalla, ovat työttöminä, konkurssin tai kirveen alla on koko huusholli.

Mitä tulee kiinteisiin taksiseteleihin, niin mielestäni olisi selkeä päätös, että luotaisiin tietty kiintiö, mitä kukin edustaja saa käyttää kuukauden aikana ja sillä sipuli, jolloin karsiutuisi ylenmääräinen taksiseteleiden käyttö, niin kuin Iltalehden tutkimuksessa oli todettu.

Siihen, onko tämä populistista, minä edelleen sanon, että aina, kun kansanedustajat esiintyvät, se on aina populistista toisten mielestä, omasta mielestä ei koskaan. Jokainen pyrkii lehtien sivuille, jokainen pyrkii, että tulisi huomatuksi. Jokainen haluaa, että minun puheenvuoroni huomattaisiin. Jokainen haluaa, että omalla toimenpiteellään tulisi hyväksytyksi niin, että seuraavissa vaaleissa saisi ääniä. Se on minusta ihan oikeutettuaakin tavallaan, koska tänne halutaan ja joillakin ei ole muuta ammattia kuin olla kansanedustajana. Luojan lykky, itselläni on vielä ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Laike: Herra puhemies! Kuten eräässä vastauspuheenvuorossani totesin, minä hyväksyn käsittelyn pohjana olevan ehdotuksen, joka tarkoittaa sitä, että kansanedustajien lomараһа tältä vuodelta poistetaan, sitä ei makseta. Haluan todeta, että perustuslakivaliokunta muutti mielestäni olennaisella tavalla ne perustelut, jotka ed. Kääriäisen ym. lakialoitteeseen oli kirjoitettu.

Täällä keskustelun aikaisemmassa vaiheessa on kysytty, missä ed. Kääriäinen on. Aiheellinen kysymys. Mutta kun aloite on ollut monessa

vaiheessa eduskunnan käsittelyssä, en ole havainnut, että ed. Kääriäinen olisi kertaakaan ollut paikalla. Se olisi ollut kyllä tärkeää, koska hän olisi voinut perusteita enemmänkin ehkä esittää.

Haluan palata tässä yhteydessä kolmeen pääkohtaan ja sitä ennen todeta vielä ed. Sasin aiemmin käyttämän puheenvuoron johdosta, että tällä ehdotuksella, vaikka se nyt hyväksytäisiin, jota ehdotusta siis kannatan perustuslakivaliokunnan esittämässä muodossa, ei ole mitään merkitystä lamatalkoissa. Ei tällä voiteta eikä saavuteta mitään. Rahat on kirjattu eduskunnan budjettiin, ja jos lomarahoja ei sitten maksetakaan, se summa kyllä säästyy eduskunnan tilinpidossa, mutta ei sillä laman voittamisen kanssa ole mitään tekemistä.

Ne kolme pääkohtaa, jotka haluan vielä todeta, ovat seuraavat:

Kansanedustajien lomarahojen poistamisella ei ole mitään merkitystä valtiontalouden säästöjen kannalta. Ne, jotka tällä perusteella ehdotusta puoltavat, kyllä bluffaavat, eivät ole rehellisiä kansan, valitsijoiden, edessä. Jos todella olisi haluttu antaa merkitys valtiontaloudelle, silloin olisi pitänyt hyväksyä ed. Stenius-Kaukosen ym. lakialoite, joka olisi tuonut valtiolle 800 miljoonaa markkaa lisää verotuloja suurituloisilta. Kun tämä ei käynyt, niin toiseksi olisi pitänyt hyväksyä ed. Rinteen lakialoite, joka tarkoitti sitä, että ministereille ei makseta kansanedustajan palkkaa sinä aikana, kun ministerintointa hoitavat. Nimittäin tämä olisi merkinnyt 3:a miljoonaa markkaa säästöä jokaisena vuonna, jolloin laki olisi ollut voimassa, kun nyt puhutaan 900 000 markasta.

Toinen korostamani näkökohta on se, että tästä asiasta ja ratkaisusta ei pidä tehdä mitään esimerkkiä työmarkkinoille, niin että työlläiset velvoitettaisiin, pakotettaisiin tai johdatettaisiin luopumaan lomarahoistaan. Täällä monet edustajat ovat todenneet, että Suomessa työntekijöitä koskeva lomarahajärjestelmä tuli voimaan vuonna 1972, silloin tosin vain 10 prosentin suuruisena. Sen jälkeen ja sitä ennenkin tämä on ollut yleinen käytäntö Euroopassa. Tanskassa toimihenkilöille maksetaan lomarahaa. Norjassa maksetaan 10,2 prosentin lomarahaa edellisen vuoden palkasta, siis 10,2 prosenttia. Ruotsissa maksetaan 13. prosentin lomarahaa vuoden palkkasummasta, siis 13 prosenttia vuosipalkasta. Luxemburgissa maksetaan 13. kuukauden palkka. Hollannissa maksetaan 13 kuukauden palkka ja sen lisäksi 7,5—8 prosentin lomarahaa.

Itävallassa maksetaan 13. kuukauden palkka joululisanä ja 14. kuukauden palkka lomalisänä. Portugalissa maksetaan 13. ja 14. kuukauden palkanlisä, Kreikassa samoin, Espanjassa myös 2 kuukauden lisäansio, jopa 3:n, 4:n ja 5:nkin kuukauden eräissä tapauksissa eräillä aloilla. Italiassa maksetaan 13. kuukauden palkka ja osalle jopa 14. kuukauden palkka. Ranskassa on yleinen 13. kuukauden palkka. Saksassa 94 prosenttia palkansaajista saa lomarahaa ja 95 prosenttia palkansaajista saa vuosilisää. Belgiassa maksetaan 13. ja 14. kuukauden palkanlisä ja toimihenkilöille maksetaan 85 prosenttia kuukausipalkasta lomarahana. Sveitsissä 13. kuukauden palkka on yleinen. Ei siis pidä Suomessa lähteä toiselle tielle koskien yleisiä työmarkkinoita. Tätä kansanedustajan lomarahaa poistamista tältä vuodelta ei siis pidä käyttää esimerkkinä muille työmarkkinoille.

Lopuksi kolmantena pääkohtana haluaisin korostaa sitä, että ainakaan vasemmistoliiton eduskuntaryhmässä ei hyväksytä kaksoispalkan maksamista. Eduskunta on aikanaan tehnyt päätöksen, jolla kansanedustajan kaksoispalkka poistettiin. Tämä on mennyt suurin piirtein läpi julkisen alan tehtävissä, mutta kaikkialla tätä eduskunnan päätöstä ei ole toteutettu eduskunnan tahdon mukaisella tavalla. Viitataan eräisiin valtion laitoksiin, joissa tämän asian hoito on vielä kesken.

Perustuslakivaliokunta mietinnössään kiinnittää huomiota siihen, että kysymys ministerien saamasta kansanedustajapalkasta tulisi erikseen selvittää, vaikka mielestäni tämä asia olisi voitu ratkaista ed. Rinteen lakialoitteen pohjalta jo tämän asian yhteydessä. Kun niin ei kuitenkaan tehty, omalta osaltani kiirehdin hallitusta mahdollisimman nopeasti suorittamaan perustuslakivaliokunnan tarkoittaman selvityksen ja tuomaan asian eduskunnan päätettäväksi, jolloin myös tämä kaksoispalkka, ministerien kansanedustajapalkka, voitaisiin poistaa.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Laine perusteli tai oikeastaan teki väitteen, ettei tällaisella lomarahosta luopumisella ole valtiontalouden kannalta mitään merkitystä, enkä oikein haluaisi hyväksyä tällaista argumentointia, että jos on hirvittävät velat ja saavutetaan vain 900 000 markan säästöt, sillä ei ole mitään merkitystä. Tämä on hieman nurinkurista, koska minusta pitäisi rehellisesti myöntää, että sillä on juuri sen suuruinen merkitys, mikä tämä rahasumma on.

Kun tehdään yksi tämän suuruusluokan muutos, niin yhtä lailla näitä voitaisiin tehdä kymmenen vastaavaa, ja silloin ne yhdessä vaikuttaisivat jo 9 miljoonaa tai sata vastaavaa, jolloin tulos olisi jo 90 miljoonaa, puhumattakaan siitä, että tehtäisiin vaikka kymmenentuhatta tämän suuruusluokan säästöesitystä, jolloin saavutettaisiin jo 9 miljardin markan säästöt.

Minusta ei voida asioita ikään kuin dementoida sillä perusteella, että väitetään, että tällä ei ole mitään vaikutusta. Eivät tässä kansalaiset kerta kaikkiaan voi innostua sellaisesta ajattelusta, mitä kannattaa säästää, jos ei ympäristö siitä sitten olennaisesti parane, kun se vaikutus ikään kuin atomisoituu niin häviävän pieneksi, että kohta eivät ihmiset enää usko, että hyvän tekemisellä olisi mitään vaikutusta. Pikemminkin minusta pitäisi sanoa, että tehdään se, mihin kyetään, ja sillä on se oma myönteinen vaikutuksensa, vaikka pienikin, mutta ei sitä tule missään tapauksessa näissä keskusteluissa kokonaan eliminoida.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. V. Laukkaselle huomautan, että hän puhuu tässä nyt juuri esimerkin voimasta, joka tässä on vaikutuksena. Hän tarkoittaa sitä, että tehtäisiin vastaavia päätöksiä 9 miljardin edestä, hän olisi voinut jatkaa vielä, että 9—10 miljardin markan edestä.

Eikö hän käsitä, että tämän maan ongelma on juuri siinä, että tämä on säästetty jo kuin vanha rusina rypyyseksi ja kuivaksi? Ostovoima on se, millä meillä valtakunnassa saadaan asioita liikkeelle. Kansalaisten ostovoimaa pitäisi päinvastoin lisätä eikä enää vähentää, koska alenevat kotimarkkinat kärsivät tästä kohtuuttomasti. Me joudumme tässä tilanteessa niin alas, että mikään vienti ei pysty enää vetämään meitä tästä kotimarkkinoiden maagisesta kehästä, joka on laskenut alas ja joka on tehnyt säästämisen kautta meistä kuin kuivanneen rusinan. Ei tällä tavalla Suomea nouseun saada, että säästetään vain kymmeniä miljardeja ja kansalaisten ostovoimaa leikataan lisää. Alaspäinhän tämä menee. Siihen tämä esimerkki on juuri vaikuttava. Jos työmarkkinajärjestelmässä aletaan tätä käyttää, niin ennen pitkää ihmiset eivät pysty ostamaan kuin kerran lihakeittoaineokset päivässä, tuskin sitäkään.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minäkin olen sitä mieltä, että

ostovoiman tuhoaminen on yksi laman perussyitä. Sillä että ostovoimaa leikataan, on aina kerrannaisvaikutuksia koko kansantalouden alueella. Tämän takia ehdottomasti vastustan 90 miljardin markan säästöjä palkkojen alentamisella. Devalvaation avulla saadaan samanlaisia vaikutuksia, jos meidän palkkatasomme on korkeaa muiden maiden palkkatasoon verrattuna. Palkkojen alennus ei ole oikea toimenpide tilanteessa, jossa velkojen nimellisarvot kuitenkin jäävät entiselleen.

Siitä huolimatta olen sitä mieltä, että me voimme poistaa omat lomapalkkamme sen takia, että olemme nyt ajautuneet tilanteeseen, jossa lomapalkkojen puolesta toimiminen kansanedustajien osalta herättää kansalaisten piirissä kummastusta. Minä tulen kyllä äänestämään lomapalkkojen poistamisen puolesta. Silti toivon, että kansalaisten osalta, pienituloisten ja keskiuurituloisten ihmisten osalta, vastaavaan toimenpiteeseen ei mennä, koska muuten tämä kansantalous tulee kärsimään huomattavia vaurioita kerrannaisvaikutusten puitteissa.

Mitä tulee ed. Ukkolan täällä käsillä olevaan lausumaehdotukseen, siltä osin esitan tässä äänestysesityksen. Tulen äänestämään ”tyhjää”, koska kyseessä on myöskin eräällä tavalla oma asiani.

Ed. L a i t i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Aivan totta, niin kuin ed. Aittoniemi täällä sanoi, ed. V. Laukkanen puhuu esimerkin voimasta. Tämä lakiehdotus on tehty nimenomaan sitä silmälläpitäen, että palkansaajien lomarahat poistetaan ja puututaan hyvin voimakkaasti meidän työehtosopimusjärjestelmäämme. Tämä pitäisi jokaisen kansanedustajan hyväksyä, kun tätä asiaa nyt miettii ja on päätöstä tekemässä tämän ehdotuksen pohjalta.

Tällä syyllistetään aika tavalla suuri joukko palkansaajia, ja sitä en voi missään tapauksessa hyväksyä. Minusta kun puhutaan siitä, että ylipäätään on liian korkeat palkat suomalaisilla palkansaajilla, silloin ei välttämättä tiedetä, mistä puhutaan. Nimittäin totuushan on se, että meillä palkat eivät ole korkeammat meidän keskeisimpiin kilpailijamaihimme nähden. Se täytyy myöskin tässä salissa tunnustaa.

Tuo säästö on näennäinen eikä johda valtiontalouden kannalta mihinkään toimenpiteisiin. Olen ed. Seppäsen kanssa täsmälleen samaa mieltä siitä, että tämä säästämisiskierre on se tie, joka meidät on tuhoon vienyt. Jos tätä esimerkiksi, mitä nyt eduskunta on tässä näyttämässä,

toteutetaan, niin yhä syvempään tässä yhteiskunnassa vain mennään. Hylätään tämä lakiehdotus!

Ed. V. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jos ed. Aittoniemi nyt on kovasti huolissaan ostovoimakysymyksestä, niin tietysti on niinkin, että nämä 900 000 voidaan käyttää tietysti sosiaalisesti oikeudenmukaisemmalla tavalla ohjaamalla niitä esimerkiksi muille tahoille, jotka ovat suuremmassa tarpeessa kuin kansanedustajat. Tämä olisi, ed. Aittoniemi, solidaarista ja varmasti oikeudenmukaista kansan syvien rivien mielestä, jos ed. Aittoniemi ajattelee hieman näitä kansan syvien rivien tuntemuksia; toivottavasti niistä ei täällä pääse kokonaan vieraantumaan.

Toisekseen kyllä täytyy sanoa, että ostovoiman kannalta on myös olemassa sanonta, että "hullu mies Huittisista syö enemmän kuin tienaa". Ei kannata pelkästään korostaa sitä syömisen massiivisuutta ja sitä merkitystä, mikä sillä syömisellä on, koska emme me voi lähteä siitä, että täällä vain vuodesta toiseen syödään enemmän kuin tienataan. Muutenhan nämä syömapaikat eivät menestyisi, ellei meillä täällä olisi kulutusta.

Täytyy muistaa, että Suomi nyt jo velkaantuu tänäkin vuonna 70 miljardia markkaa vuodessa, eikä pelkästään se seikka, että me velkaannumme yhä kiihtyvällä vauhdilla, millään tavalla voi ratkaista näitä talouden syviä ongelmia. On aivan totta, että täällä pitäisi ratkaista nämä talouden syvät ongelmat. Mutta jollei niitä ratkaista, ei niitä kyllä syömälläkään ratkaista.

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Asia on aivan päinvastoin kuin ed. Laitinen puheessaan sanoi. Ei kysymys ole mistään esimerkin antamisesta, vaan kysymys on siitä, että me noudatamme sitä esimerkkiä, joka on jo annettu. Yksityisellä sektorilla on paljon aloja, jotka ovat jo vapaaehtoisesti ilman ay:n pomejen lupaa luopuneet lomarahoistaan. Emmekö me voisi tehdä saman, mitä on tapahtunut yksityisellä sektorilla ja myös joissakin valtion ja kuntienkin virastoissa?

Ed. Seppäsen puheenvuorosta olen hyvin pahoillani. Jos kaikki noin ajattelisivat kuin ed. Seppänen, että hän äänestää sen takia "tyhjää", että on kysymys hänen omasta asiastaan, niin täällä ei taitaisi kyllä olla tämän ponsiesityksen puolesta äänestäjiä kuin ed. V. Laukkanen ja minä (Eduskunnasta: Stenius-Kaukonen!) — ja

ed. Stenius-Kaukonen — joilla ei ole yhtään ainutta hallintoneuvoston jäsenyyspaikkaa (Ed. von Bell: Vielä!) — enkä kyllä aio ottaakaan.

Ed. Rimmi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vesa Laukkanen totesi täällä, että on syöty enemmän kuin on tienattu. (Ed. V. Laukkanen: Syödään koko ajan!) Kyllä varmasti valtiontalouden tilanne onkin näin. Mutta, ed. Laukkanen, ihan kaikella ystävyydellä toteaisin, että kyllä nämä puheet varmasti tuntuvat myöskin kovin pahalta niiden ihmisten korvissa, jotka elävät joka päivä erittäin tiukassa taloudellisessa tilanteessa. Näitä on ensinnäkin ne puoli miljoonaa työtöntä ja sitten osa-aikatyöllistettyjä ja muuten hyvin pienellä palkalla toimeentulevia ihmisiä.

He joutuvat tinkimään jokapäiväisestä ruoastansa. Olkaa ystävällinen ja ottakaa selvää esimerkiksi elintarvikekauppailta, mikä tilanne on ruoan kulutuksen suhteen tänä päivänä. Keski-vertoperheellä ei ole enää mitään muuta keinoa kuin tinkiä siitä jokapäiväisestä leivästä. Ei voida puhua mistään kerskakulutuksesta, arvoisat edustajat.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu alkoi ed. Savolaisen puheenvuorolla, joka liittyy kansanedustajien kokonaispalkkaukseen, enkä voinut olla tulematta tänne eteen palauttamaan mieleen sitä, mitä tässä nyt on yritetty tehdä ja miksi ylipäätään tämä keskustelu näyttää olevan nytkin aiheellinen.

Nimittäin ensinnäkin mikä koskee kaksoispalkkauksia, niin huhtikuun alussa 87 työnsä aloittaneen eduskunnan osalta poistettiin valtion virkamiehiltä kaksoispalkkausjärjestelmä. Kun se koski juuri puhuvaakin potentiaalisesti, sen jälkeen on kanttia tulla tähän, kun vielä bruttopalkka laski 7 000, kun siirryin valtion virasta tähän, niin että on pohja ottaa kantaa näihin asioihin.

Sitten kävi niin, että se eduskunta asetti sisäisen työryhmän, jonka tehtävänä oli juuri ed. Savolaisen esittämällä tavalla pohdiskella kokonaispalkkausjärjestelmää, verolliset ja verottomat osuudet, sillä tavalla tai sen suuntaisesti järjestettynä kuin ed. Savolainen täällä aivan oikein on julkituonut. Mihin meidän työemme sitten kariutui? Sillä tavalla, että erään suuren puolueen edustaja ilmoitti, että tämä ei ole mennyt heillä ryhmässä läpi, ja niin koko homma meni läskiksi. Ja niin jälleen käydään edus-

kunnassa samaa rumbaa ja keskustelua kerta toisensa jälkeen.

Tietysti voisi ajatella, että tämä eduskunta yrittäisi uudestaan. Se olikin syy tänne eteen tuloon vielä kerran tässä asiassa. Nimittäin tämän lakialoitteenhan on ensimmäisenä allekirjoittanut ed. Kääriäinen. Juuri hänen ryhmänsä tuhosi edellisen yrityksen päästä tässä suhteessa eteenpäin, joten nyt logiikka sanoo, että ed. Kääriäisen ryhmä tekee ehdotuksen, että asetetaan uusi ryhmä, kaivetaan ne ns. Vihmolän paperit esiin ja otetaan tämä asia uudelleen käsiteltäväksi mahdollisimman pian, niin että kun viimeistään seuraava eduskunta aloittaa työnsä, olkoon se sitten ennenaikaisesti taikka säännönmukaisesti, sillä on käytettävissään uusi systeemi elikkä se hyöty tästä operaatiosta on.

Mikä minua on erityisesti ärsyttänyt ja mikä vastauspuheenvuoroistani on käynyt ilmi, on se, että tässä on sitä sellaista ed. Aittoniemen mainitsemaa populismia aika paljon mukana. Silloin kun tämä lakialoite esiteltiin ryhmässä, minä vakaasti uskoin, että nyt on lähdössä käyntiin sellainen kampanja, jolla on yhteiskunnallista merkitystä vilpittömässä mielessä. Kun se esiteltiin näin, se johti automaattisesti siihen, että allekirjoitin tämän lakialoitteen. Mutta sen jälkeen kun — tämä operaatio kesti noin viisi minuuttia, korkeintaan, ryhmässä — keskustelu alkoi täällä käytävillä ja muualla, niin yhä enemmän olen tullut sille kannalle, jonka olen täällä lukemattomia kertoja julkituonut, että tässä nämä muut ainekset ovat paljon tärkeämpiä.

Sen itse asiassa kruunaa se, että ed. Kääriäinen on ollut itse pois kaikista olennaisista keskusteluista. Minä kuvittelin, että hän ja kokoomuksen ryhmäpuheenjohtaja ovat täällä joka ikisessä vaiheessa esillä markkinoimassa voimallisesti tätä, saattamalla sen niin voimallisesti esiin, että sillä on yhteiskunnallista merkitystä, vaan eipä ole tapahtunut näin. (Ed. Rinne: Kepu pettää aina ja puolikepulainen johtaa kokoomuksen ryhmää!)

Toisin sanoen minä olen äärimmäisen pettynyt siitä, että tehdään jokin aloite, ja puhti loppuu siihen; huitaistaan vain, ja sitten se lässähtää siihen, ja sen jälkeen sitten kaikki populistiset ainekset tulevat sijaan.

Toisin sanoen ed. Ukkolalle: Siinä minun logiikkani, että minä vaadin, että kun sanoo "a", niin pitää tehdä myös toimenpiteet "b" sen jatkona. Se oli se juu tässä koko hommassani.

Toisekseen näistä hallintoneuvostoista. Olisi tietysti erinomaisen mielenkiintoinen signaali se,

että olisi hallintoneuvostojen jäsenillä kahdenlaisen palkkausjärjestelmä sen mukaan, sattuuko olemaan kansanedustaja vai ei. Hyvin mielenkiintoista tämä on siinä mielessä, että kun minä olen yhdessä sellaisessa istunut nyt kuusikin vuotta, sitä luokkaa, niin taidan olla huonopalkkaisin mies siellä, kun jätetään henkilökuntaan kuuluvat ulkopuolelle. Toisin sanoen siltä, jolla on kaikkein huonoin palkka, otetaan sitten pois palkkaa siitä työstä, minkä hän erityisesti tekee seuraten alaa, tehden ehdotuksia asioitten eteenpäin viemiseksi, niin kuin tein mm. erään merkittävän hankinnan osalta eräässä hallintoneuvostossa, mikä johti yksimieliseen päätökseen, jota ollaan nyt ryhtymässä toteuttamaan. (Ed. Mikä se oli!) — Se oli, että Vapolle hankitaan keski-suuri sahalaitos lisää, se oli se ehdotus. — Minä tarkoitan sitä, että ilmoitetaan, että systemaattinen työ ei olekaan minkään arvoista, kun sen tekee edustajana. Jos sen tekee jossakin muussa ominaisuudessa, niin hyvä on. Toisin sanoen minä olen ed. Ukkolan kanssa silloin samaa mieltä, kun hän sanoo, että järjestelmää korjataan kaikkia kohdellen samanarvoisesti, mutta teidän ehdotukseenne ei ole sen sisältöinen.

Ed. P a a s i o : Herra puhemies! Tämän asian merkitys on kaikin puolin symbolinen, mutta se onkin juuri sen takia hyvin tärkeä, ja kiinnittäisin huomiota niihin perusteluihin, joita ed. Savolainen täällä hylkäysesityksessään teki. Hän viittasi nimenomaan siihen kansantaloudelliseen periaatteeseen, ettei ole järkeä tehdä sellaisia ratkaisuja laman vähentämiseksi ja valtiontalouden korjaamiseksi, joitten tarkoituksena on verollisten tulojen alentaminen, siis verotulojenkin alentaminen tätä kautta. Ehdotuksen tarkoitus, pantiin mietintöön mitä tahansa, on kuitenkin verollisten tulojen vähentäminen ja esimerkin antaminen työmarkkinoille.

Tämä osoittaa, herra puhemies, myös sen, miten epäonnistunut on, että eduskunta yrittää päättää omista palkoistaan. Täällä edellisissä keskusteluissa on kovasti väitetty, että eduskunta aina päättää omista palkoistaan, mikä ei tietenkään pidä paikkaansa. Kansanedustajien palkat on sidottu valtion virkapalkkoihin, ja tämän järjestelmän kautta tämäkin asia pitäisi hoitaa, jos sopimukseen päästään. Tässä mielessä on hyvin tärkeätä havaita, että tämantapaisten keskustelujen käyminen ja tämantapaisten päätösten tekeminen, joita tästä nyt on mahdollisesti syntymässä, on johtamassa siihen, että

eduskunta innostuu yhä useammin luomaan systeimin, jossa eduskunta päättääkin omista palkoistaan, mikä siis tällä hetkellä ei ole asianlaita, ja on johtamassa siihen kaaokseen, joka aikaan oli, kun kerran vaalikaudessa päätettiin omista palkoista. Tässä mielessä tämän asian merkitys periaatteelliselta kannalta on hyvin huomattava, ja tulen äänestämään ehdotuksen hylkäämisen puolesta.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Ed. Pulliaiselle: Ehdottamani lausuma koskee koko järjestelmän muuttamista, ei pelkästään kansanedustajia. Tässä sanotaan nimenomaan, että kansanedustaja- ja muille jäsenille ei suoriteta muita palkkioita kuin kohtuulliset korvaukset kokouksiin osallistumisesta. Kysymys on koko järjestelmän muuttamisesta.

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Äsken aikani loppui kesken, kun yritin puristaa puheenvuoroni kahteen minuuttiin, ja heti ed. Ukkola riensi minua moittimaan siitä, että jätin mainitsematta valtionyhtiöiden hallintoneuvostoja koskevasta ehdotuksesta. Olen sitä mieltä, että valtionyhtiöissä olisi aivan asiallista ottaa sellainen käytäntö, että maksetaan joko kuukausikorvaus tai kokouspalkkiot, mutta ei molempia. Siinä mielessä ed. Ukkolan ehdotus on ihan asiallinen.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Ukkolan ponnessa on itua siinä mielessä, että se on rakenteellinen uudistus, mutta siitähän se vasta haloo nousee, jos ne kokouspalkkiot nousevat esimerkiksi tuhanteen markkaan kokouksesta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ed. Törnqvist merkitään läsnä olevaksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Savolainen ed. Aittoniemen kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetty, lakialoitteeseen n:o 14 sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Savolainen ed. Rimmin kannattamana ehdottanut, että perusteluissa lausuttaisiin: "Eduskunta edellyttää, että kansliatoimikunta säästöjen aikaansaamiseksi antaa välittömästi toimintaohjeet, joiden mukaan kansanedustajien taksiseteleiden käyttö ei vuonna 1993 ylitä 2,1 miljoonaa markkaa."

Ed. Ukkola on ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, että valtionyhtiöiden hallintoneuvostojen ja vastaavien valtion määräysvallassa olevien toimielinten kansanedustaja- ja muille jäsenille ei suoriteta muita palkkioita kuin kohtuulliset korvaukset kokouksiin osallistumisesta."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Puhemies: Ensin on päätettävä lakialoitteeseen n:o 14 sisältyvästä lakiehdotuksesta.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; joka ei sitä hyväksy, äänestää "ei". Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on lakiehdotus hyväksytty, mutta muuten se on rauennut.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Alho, Anttila U., Antvuori, Apukka, Astala, Aula, Backman, Bell von, Biaudet, Björkenheim, Dromberg, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Heikkinen, Helle, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Ihämäki, Iivari, Jansson, Jouppila, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Kankaanniemi, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Korhonen, Korkea-oja, Korva, Koski, Koskinen, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Lahtinen, Laine, Laitoranta, Lamminen, Laukkanen M., Laukkanen V., Lax, Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Linnainmaa, Lipponen, Louvo, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Moilanen, Morri, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Norrback, Nyby, Ojala A., Ollila, Paakkinen, Paloheimo, Perho-Santala, Pietikainen M., Pokka, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Pura, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Rauramo, Renko, Renlund, Roos T., Rusanen, Ryyänen, Rätty, Rönholm, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Savela, Seivästä, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suholä, Suhonen, Särkijärvi, Taina, Tennilä, Tiuri, Toivonen, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist,

Ukkola, Uosukainen, Urpilainen, Varpasuo, Vehkaoja, Vihriälä, Viinanen, Viljamaa, Viljanen, Virrankoski, Vistbacka, Vuorensola, Vähäkangas, Väistö, Väyrynen, Wahlström, Westlund ja Zyskowitz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Jurva, Laaksonen, Laitinen, Leppänen P., Louekoski, Metsämäki, Ojala O., Paasio, Polvi, Polvinen, Rimmi, Roos J., Savolainen, Vuoristo ja Vähänäkki.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Andersson, Anttila S-L., Donner, Enestam, Hiltunen, Hurskainen, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jokiniemi, Juhantalo, Järvilahti, Kanerva, Karhunen, Kauppinen, Komi, Laakso, Laurila, Lindqvist, Lindroos, Luhtanen, Luttinen, Mäkipää, Näsi, Pekkari, Pelttari, Pesälä, Pietikäinen S., Rehn E., Rehn O., Riihijärvi, Rinne, Rossi, Salolainen, Sasi, Takala, Tuomioja ja Vanhanen.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 144 jaa- ja 17 ei-ääntä; poissa 38. (Ään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt lakialoitteeseen n:o 14 sisältyvän lakiehdotuksen.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä lakialoitteeseen n:o 12 sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Nyt on äänestettävä perustelulausumaehdotuksista.

Äänestys ed. Savolaisen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Savolaisen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 129 jaa- ja 23 ei-ääntä, 6 tyhjää; poissa 41. (Ään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Ukkolan ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Ukkolan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 138 jaa- ja 21 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 35. (Ään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Kertomus Eduskunnalle niistä toimenpiteistä, joihin Eduskunnan tekemät muistutukset valtiovarain hoidosta ja tilinpidosta vuonna 1990 ovat antaneet aihetta

Ainoa käsittely

Kertomus n:o 3

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 20

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 20.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotukset laiksi Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sopimuksen soveltamisesta annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 38

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 12

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 12.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Tämän hallituksen esityksen on tehnyt ajankohtaiseksi se, että Sveitsi kaikessa viisaudessaan on kieltäytynyt Euroopan talousalueen jäsenyydestä. Vaikuttaa siltä, että Euroopassa ainoastaan Sveitsissä enää järki pelaa. Muualla se on pelottavasti samentunut. Kun Etelä-Euroopan flamenco-maat, cha-cha-cha-maat — Espanja, Portugali, osa Italiaa, Kreikka jne. — ovat halunneet kiskoa muilta Eta- ja EY-mailta, nimenomaan tässä tapauksessa Eta-mailta, lisää etuisuuksia sen korvaamiseksi, että Sveitsi on jäänyt maksumaiden joukosta pois, hallitus on esittänyt, että Suomikin suostuisi osaltaan maksa-